

Õiguskantsler

Ülle Rajasalu
Harju Maavalitsus
info@mv.harju.ee

Teie 06.04.2016 nr 3-2/13562

Meie 19.04.2016 nr 6-4/160453/1601684

Kiili Vallavolikogu määruse vastavus sotsiaalhoolekande seadusele

Austatud maavanem

Kirjutasite õiguskantslerile avalduse, kuna kahtlete sotsiaalhoolekande seaduse § 113 lg 4 alusel kehtestatud Kiili Vallavolikogu määruse osade sätete¹ seaduslikkuses. Sisuliselt on küsimus selles, mis tingimustel tohib kohalik omavalitsus kasutada riigilt teatud sotsiaalteenuste osutamiseks ja arendamiseks saadud raha.

Leian, et vaidlusaluseid määruse sätteid on võimalik tõlgendada ja rakendada kooskõlas seadusega. Seetõttu ei ole praegusel juhul põhjust teha Kiili Vallavolikogule ettepanekut määruse põhiseaduse ja seadusega kooskõlla viimiseks. Siiski on soovitatav määrust vastavalt täpsustada, sh võttes arvesse Sotsiaalministeeriumist jagatud selgitusi.²

Sotsiaalhoolekande seaduse (SHS) § 113 lg 1 järgi eraldatakse riigi rahastatava lapsehoiuteenuse vahendid maavalitsuse kaudu kohaliku omavalitsuse üksuse eelarvesse. Neist eraldistest ülejäävat raha võib kohaliku omavalitsuse üksus kasutada raske või sügava puudega laste ja nende peredega seotud sotsiaalteenuste osutamiseks ning arendamiseks kohaliku omavalitsuse üksuse kehtestatud tingimustel ja korras. Kiili Vallavolikogu on SHS § 113 lg 4 alusel kehtestanud 17.03.2016 määruse nr 6 „Sügava ja raske puudega laste riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ülejäägi kasutamise kord“ (edaspidi: määrus).

Määruse § 2 lg 1 p 5 lubab riigi poolt rahastatava lapsehoiuteenuse vahendite ülejäägi korral kasutada neid vahendeid mh sotsiaaltoetuse maksmiseks raske või sügava puudega laste peredele. Sätte mõtet aitab avada määruse § 1 lg 3, mille järgi eraldatakse rahalisi vahendeid raske või sügava puudega lapse vanemale, hooldajale või eestkostjale (edaspidi: taotleja). Seega on määrusega lubatud maksta rahalist hüvitist mitte üksnes sotsiaalteenuse osutajale, vaid seda saavad taotleda ka teised isikud. Tekib küsimus, kuidas saab seesuguse hüvitise maksmine olla kooskõlas määruse volitusnormiga.

¹ [Kiili Vallavolikogu 17.03.2016 määruse nr 6 „Sügava ja raske puudega laste riigi rahastatava lapsehoiuteenuse rahaliste vahendite ülejäägi kasutamise kord“](#) § 2 lg 1 punktid 2 ja 5 ning § 4 lõiked 1-3.

² Vt Sotsiaalministeeriumi ringkiri kohaliku omavalitsuste sotsiaaltöötajatele ja maavalitsuste ametnikele (märtsis 2016), küsimus 12: „Mille jaoks on võimalik kasutada riiklikult rahastatava lapsehoiuteenuse ülejääki?“ (vt lisa).

SHS § 113 lg-st 4 lähtuvalt ei tohi kohalik omavalitsus kasutada riigilt saadud raha muuks kui raske või sügava puudega laste ja nende peredega seotud sotsiaalteenuste osutamiseks ning arendamiseks. Määruse preambulis viidatud SHS § 14 lg 2 ei anna kohalikule omavalitsusele õigust reguleerida riigi rahastatava lapsehoiuteenuse eraldiste ülejäägi kasutamist erinevalt SHS § 113 lg-s 4 sätestatust. Seetõttu ei ole vallavolikogul õigust suunata riigilt saadud raha ülejääki mistahes sotsiaaltoetuste maksmiseks, vaid üksnes volitusnormis ettenähtud sotsiaalteenuste osutamiseks või arendamiseks. Esmapilgul puuduvat seost teenuste ja „toetuste“ vahel võimaldavad selgitada määruse teised sätted.

Määruse § 2 lg 1 piirab rahaliste vahendite kasutamise raske ja sügava puudega laste ja nende perede toimetuleku soodustamiseks vajalike sotsiaalteenuste osutamise ning arendamisega. Määruse § 3 järgi tuleb toetuse saamiseks vallavalitsusele esitatavale avaldusele lisada:

- 1) lapse arstliku ekspertiisi otsus puude raskusastme kohta;
- 2) lapse kehtiv rehabilitatsiooniplaan;
- 3) teenuste kasutamise kulusid tõendavad dokumendid.

Seda arvestades tuleks määruse § 2 lg 1 p-s 5 ja § 4 lg-s 1 nimetatud sotsiaaltoetuste mõistet sisustada kooskõlas volitusnormiga. Sellekohaselt on lubatud maksta rahalisi hüvitisi üksnes SHS § 113 lg 4 järgsete ja määruse § 3 järgi tõendatud sotsiaalteenuste kulude katteks. Määrust selliselt tõlgendades ei saa vallavalitsus tegelikult maksta sotsiaaltoetusi, vaid võib üksnes hüvitada osutatud sotsiaalteenuse kulud. Makstes taotlejale hüvitist kuludokumentide alusel, mis tõendavad tasumist vastava sotsiaalteenuse eest, rahastab kohalik omavalitsus sotsiaalteenuse osutamist. Seesugune rahajagamise viis ei lähe iseenesest vastuollu volitusnormi piiride, mõtte ja eesmärgiga, kuna nii suunatakse riigi rahastatava lapsehoiuteenuse vahendite ülejääk vastavate sotsiaalteenuste osutajatele. Seeläbi tagatakse vastavate teenuste väljaarendamine ja kättesaadavus kohalikele elanikele.

Seetõttu pole võimalik määruse seaduspärasust kontrollides öelda, et SHS § 113 lg 4 keelaks hüvitada taotlejale kulusid, mis ta on kandnud asjakohaste sotsiaalteenuste eest makstes. Samuti ei saa üldistatult öelda, et lapsehoiuteenuste osutajate koolitamine ning sotsiaalteenustest teavitamine ei ole seotud sotsiaalteenuste osutamise või arendamisega. Kohalik omavalitsus peab igakordselt kontrollima talle hüvitamiseks esitatud kulude asjakohasust vastavalt SHS § 113 lg-le 4 ning tagama, et määruses ettenähtud tingimuste rakendamine toimuks kooskõlas seaduses sätestatuga.

Juhul kui Teil on küsimusi seoses rahakasutuse otstarbekusega, siis võiksite pöörduda Riigikontrolli poole.

Austusega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise

Koopia: Kiili Vallavolikogu

Kristjan Ots 6938441
Kristjan.Ots@oiguskantsler.ee

Lisa: Sotsiaalministeeriumi ringkiri kohaliku omavalitsuse sotsiaaltöötajatele ja maavalitsuse ametnikele (märtsis 2016).

[---]

Küsimus 12. Mille jaoks on võimalik kasutada riiklikult rahastatava lapsehoiuteenuse ülejääki?

Vastus: Lapsehoiuteenuse raha ülejääki võib KOV kasutada erinevate sotsiaalteenuste osutamiseks raske või sügava puudega lastele või nende peredele. Nii kohaliku omavalitsuse üksuse sotsiaalteenused kui ka riigi korraldatavad sotsiaalteenused on ära loetletud SHS-is. Lisaks SHS-s väljatoodud teenuste osutamiseks võib ülejääki kasutada näiteks:

- teenuste väljaarendamiseks: seminaride või koolituste korraldamisega seotud kulutused; teenuse osutamise ruumidega seotud kulude katmiseks;
- eneseabigruppide algatamiseks;
- erinevateks teraapiateks.

Sotsiaalteenuste arendamise alla ei kuulu KOV administratiivhoonete remont ja sisustamine (mööbel, arvutid jm.) ning KOV ametnike (kes ise teenust ei osuta) töötasu.

Kui KOV osutab sotsiaalteenust, mida ei ole Sotsiaalhoolekande seaduses kirjeldatud, peab teenuse kirjeldus ja osutamise kord olema KOV-i poolt kinnitatud.

Sotsiaalteenused ei ole laste huvitegevus, laagrid, tähtpäevade tähistamised ja muud peod, hariduskulud ning raviteenused.

Lapsehoiuteenuse ülejääki ei tohi kasutada toetuste maksmiseks raske ja sügava puudega lastele ja nende peredele või teenuste osutamiseks nendele lastele, kes sihtgrupi alla ei kuulu. Näiteks toetused prillide, arvuti, juhtkoera, hobuse, ravimite, isikliku sõiduvahendi või ühistranspordi kasutamise hüvitamiseks.

Lisaküsimuste korral lapsehoiuteenuse osas võib pöörduda Gabriela Rooso poole tel 626 9226; e-mail Gabriela.Rooso@sm.ee